

Plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – szczegółowe wytyczne z wybranych państw

Safety and health plan – detailed guidelines from selected countries

dr inż. Krzysztof Kaczorek (ORCID: 0000-0002-4262-7077), dr hab. inż. Nabi Ibadov, prof. uczelni (ORCID:0000-0003-3588-9551), Politechnika Warszawska

DOI: 10.5604/01.3001.0054.6385

Streszczenie: W niniejszym artykule omówiono akty prawne dotyczące planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenie budowy na przykładzie czterech państw: Polski, Niemiec, Turcji i Wielkiej Brytanii. Celem artykułu jest przedstawienie istotnych aktów prawnych, które regulują opracowywanie i realizację planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowie w wymienionych krajach. Jest to szczególnie istotne dla firm, które rozważają aktywność wykonawczą na terenie wymienionych wyżej państw.

Słowa kluczowe: BHP, plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (plan BIOZ).

Abstract: This article discusses legal acts regarding the safety and health protection plan on construction sites on the example of four countries: Poland, Germany, Turkey and Great Britain. The aim of the article is to present important legal acts that regulate the development and implementation of the construction safety and health plan in the mentioned countries. This is particularly important for companies that are considering contracting activities in the countries mentioned above.

Keywords: occupational health and safety, safety and health protection plan (BIOZ plan).

1. Wprowadzenie

W niniejszym artykule zostaną omówione akty prawne dotyczące planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenie budowy na przykładzie czterech państw: Polski, Niemiec, Turcji i Wielkiej Brytanii. Celem artykułu jest przedstawienie istotnych aktów prawnych, które regulują opracowywanie i realizację planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowie w wymienionych krajach. Jest to szczególnie istotne dla firm, które rozważają aktywność wykonawczą na terenie wymienionych wyżej państw.

2. Wytyczne do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w Polsce

Plan BIOZ, czyli plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia to zgodnie z polskim łańdem prawnym najważniejszy dokument chroniący zdrowie wszystkich osób, jakie mogą pojawić się na terenie budowy. Tworzony jest w oparciu o przepisy prawa budowlanego, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej, norm państwowych oraz wewnętrznych dokumentów ustanowionych przez firmy budowlane. Akty prawne, które stanowią główną podporę dla planów BIOZ to:

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 918) – Ustawa ta stanowi podstawę dla ogólnych przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy we wszystkich sektorach gospodarki, w tym na terenach budowy. Określa ogólne zasady zapewnienia

bezpiecznych warunków pracy oraz obowiązki pracodawców i pracowników w zakresie BHP;

- Prawo budowlane (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Dz.U. z 2020 r. poz. 1332) – Prawo budowlane wprowadza przepisy dotyczące obowiązków związanych z bezpieczeństwem i ochroną zdrowia na terenie budowy, konieczności opracowania dokumentacji technicznej, w tym dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenie budowy, nadzoru nad bezpieczeństwem i ochroną zdrowia na terenie budowy oraz wydawania zezwoleń na użytkowanie obiektów budowlanych po potwierdzeniu przestrzegania przepisów dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.120.1126);
- Rozporządzenia, wytyczne i normy branżowe – istnieją również przepisy branżowe, normy i wytyczne techniczne, które mogą dotyczyć konkretnych sektorów budowlanych lub rodzajów prac. Przykłady to wytyczne techniczne w zakresie BHP dla prac budowlanych opracowane przez głównego inspektora pracy, normy i wytyczne techniczne dotyczące specyficznych zagadnień BHP, takich jak prace na wysokościach, prace na rusztowaniach, prace z użyciem maszyn i narzędzi itp.

2.1. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 918) zawiera przepisy dotyczące

bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy, w tym również dotyczącej planu BIOZ.

W zakresie planu BIOZ ustawa BHP określa poniższe kwestie.

- Obowiązek opracowania planu BIOZ. Zgodnie z ustawą, pracodawca ma obowiązek opracować plan BIOZ w miejscu pracy, uwzględniający zagrożenia dla zdrowia i życia pracowników oraz odpowiednie środki i procedury ochrony. Plan BIOZ powinien być dostosowany do specyfiki danego miejsca pracy, rodzaju wykonywanych prac oraz obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Zawartość planu BIOZ. Ustawa BHP określa, że plan BIOZ powinien zawierać informacje o identyfikowanych zagrożeniach w miejscu pracy, ocenie ryzyka, zasadach stosowania środków ochrony osobistej i zbiorowej, postępowaniu w razie wypadku, ewakuacji oraz informacje dotyczące szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- Aktualizacja planu BIOZ. Ustawa BHP nakłada obowiązek aktualizacji planu BIOZ w przypadku zmiany warunków pracy, wprowadzenia nowych zagrożeń lub zmian w przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. Plan BIOZ powinien być stale dostosowywany do aktualnych wymagań i stanu wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia [9].

2.2. Prawo budowlane (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Dz.U. z 2020 r. poz. 1332)

Zgodnie z Prawem budowlanym plan BIOZ jest wymagany dla robót budowlanych trwających ponad 30 dni roboczych przy jednoczesnym zatrudnieniu co najmniej 20 pracowników lub pracochłonności planowanych robót przekraczającej 500 osobodni, a także jeśli mamy do czynienia z robotami budowlanymi charakteryzującymi się organizacją, przebiegiem lub miejscem stwarzającymi wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi. Cytując Prawo budowlane, do robót takich należy zaliczyć roboty:

- których charakter, organizacja lub miejsce prowadzenia stwarza szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, a w szczególności przysypania ziemią lub upadku z wysokości;
- przy prowadzeniu których występują działania substancji chemicznych lub czynników biologicznych zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu ludzi;
- stwarzające zagrożenie promieniowaniem jonizującym;
- prowadzone w pobliżu linii wysokiego napięcia lub czynnych linii komunikacyjnych;
- stwarzające ryzyko utonięcia pracowników;
- prowadzone w studniach, pod ziemią i w tunelach;
- wykonywane przez kierujących pojazdami zasilanymi z linii napowietrznych;
- wykonywane w kesonach, z atmosferą wytwarzaną ze sprężonego powietrza;
- wymagające użycia materiałów wybuchowych;

- prowadzone przy montażu i demontażu ciężkich elementów prefabrykowanych.

Ponadto Prawo budowlane (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Dz.U. z 2020 r. poz. 1332) podnosi następujące problemy w zakresie opracowywania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia:

- obowiązek opracowania dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- zawartość dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- uprawnienia do opracowania dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- wykonywanie prac budowlanych w sposób bezpieczny i zgodny z przepisami BHP,
- obowiązek przekazania dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wykonawcy,
- kontrola dokumentacji bezpieczeństwa i ochrony zdrowia [4].

2.3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.120.1126)

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.120.1126) precyzyjnie określa zawartość planu BIOZ z uwzględnieniem jego podziału na trzy części:

- stronę tytułową,
- część opisową,
- część rysunkową.

Strona tytułowa powinna zawierać:

- nazwę i adres obiektu budowlanego,
- imię i nazwisko lub nazwę inwestora oraz jego adres,
- imię i nazwisko oraz adres kierownika budowy, sporządzającego plan BIOZ, a w przypadku gdy plan BIOZ sporządzany jest przez inną osobę – również imię i nazwisko oraz adres tej osoby lub nazwę i adres podmiotu sporządzającego plan BIOZ.

Część opisowa powinna zawierać w szczególności:

- zakres robót dla całego zamierzenia budowlanego oraz kolejność realizacji poszczególnych obiektów;
- wykaz istniejących obiektów budowlanych podlegających adaptacji lub rozbiórce;
- wskazanie elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi;
- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia;
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsca prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia;

- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych, w tym:
 - określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
 - zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi przez wyznaczone w tym celu osoby;
 - określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy;
 - wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie, w tym zapewniających bezpieczną i sprawną komunikację, umożliwiającą szybką ewakuację na wypadek pożaru, awarii i innych zagrożeń;
 - wskazanie miejsca przechowywania dokumentacji budowy oraz dokumentów niezbędnych do prawidłowej eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych.
- Część rysunkowa, opracowana na kopii projektu zagospodarowania działki lub terenu, jeżeli jest wymagany zgodnie z przepisami ustawy Prawo budowlane, powinna zawierać dane umożliwiające łatwe odczytanie części opisowej, a w szczególności:
- czytelną legendę;
 - oznaczenie czynników mogących stwarzać zagrożenie;
 - rozmieszczenie urządzeń przeciwpożarowych wraz z parametrami poboru mediów, punktami czerpalnymi, zaworami odcinającymi, drogami dojazdowymi;
 - rozmieszczenie sprzętu ratunkowego (w tym pływającego, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem robót), niezbędnego przy prowadzeniu robót budowlanych;
 - rozmieszczenie i oznaczenie granic obszarów wewnętrznych i zewnętrznych stref ochronnych, wynikających z przepisów odrębnych, takich jak strefy magazynowania i składowania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych, strefy pracy sprzętu zmechanizowanego i pomocniczego;
 - rozmieszczenie placów produkcji pomocniczej, takich jak węzły produkcji betonu cementowego i asfaltowego, prefabrykatów;
 - przedstawienie rozwiązań układów komunikacyjnych, transportu na potrzeby budowy oraz ogrodzenia terenu;
 - lokalizację pomieszczeń higieniczno-sanitarnych [5].

3. Wytyczne do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w Niemczech

W Niemczech wykonywanie planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia regulują następujące akty prawne:

- Arbeitsschutzgesetz (ArbSchG) – ustawa o ochronie pracy [1];
- Baustellenverordnung – rozporządzenie dotyczące terenów budowy, które zawiera szczegółowe przepisy dotyczące organizacji terenu budowy i bezpieczeństwa pracowników [2];
- VOB/C (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, Teil C) – niemieckie Warunki umowy dla robót budowlanych. Część C. Dokument ten reguluje ogólne warunki wykonania robót budowlanych, w tym bezpieczeństwo i ochronę zdrowia [10].

3.1. Arbeitsschutzgesetz (ArbSchG)

Arbeitsschutzgesetz (ArbSchG) to niemiecka ustawa o ochronie pracy, która obejmuje również aspekty bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenach budowy. Ustawa ta ma na celu zapewnienie bezpiecznych i zdrowych warunków pracy dla pracowników we wszystkich sektorach gospodarki, w tym na budowie.

Przedmiotowy dokument po pierwsze nakłada na pracodawcę obowiązki:

- przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na terenie budowy,
- sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenie budowy,
- zapewnienia odpowiednich środków ochrony osobistej pracownikom, aby chronić ich przed zagrożeniami związanymi z pracą na budowie [1].

3.2. Baustellenverordnung – rozporządzenie dotyczące terenów budowy

Baustellenverordnung jest niemieckim dokumentem prawnym, który reguluje kwestie bezpiecznego prowadzenia robót budowlanych na terenach budowy w Niemczech. W kontekście sporządzania planu bezpiecznego prowadzenia robót budowlanych, Baustellenverordnung wprowadza konkretne wymagania dla inwestorów i wykonawców prac budowlanych.

Kluczowym elementem Baustellenverordnung jest plan bezpieczeństwa (Sicherheits- und Gesundheitsschutzplan), który obejmuje szereg wymagań dotyczących minimalizacji ryzyka wypadków i zapewnienia ochrony zdrowia pracowników na terenie budowy. Dokument ten nakłada na inwestora obowiązek sporządzenia kompleksowego planu, który ma na celu minimalizację ryzyka wypadków oraz zapewnienie ochrony zdrowia pracowników na terenie budowy. Plan bezpieczeństwa powinien być odpowiednio dostosowany do konkretnej budowy i uwzględnić jej specyfikę oraz potencjalne zagrożenia [2].

3.3. VOB/C (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, Teil C)

VOB/C jest niemieckim dokumentem, który zawiera przepisy dotyczące zamówień publicznych na roboty budowlane.

VOB/C reguluje aspekty zamówień, w tym postanowienia dotyczące planu bezpieczeństwa na terenie budowy.

Zgodnie z VOB/C plan bezpieczeństwa na terenie budowy jest ważnym dokumentem, który ma na celu zapewnienie bezpiecznych warunków pracy i minimalizację ryzyka w miejscu realizacji robót budowlanych. Plan bezpieczeństwa jest opracowywany przez wykonawcę robót i powinien być zatwierdzony przez zamawiającego przed rozpoczęciem prac.

W planie bezpieczeństwa na terenie budowy powinny być uwzględnione informacje na temat: opisu i miejsca pracy, oceny ryzyka, środków ochrony indywidualnej oraz procedur postępowania w razie wypadku, szkoleń i uprawnień, inspekcji oraz monitorowania [10].

4. Wytyczne do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w Turcji

W Turcji istnieje kilka aktywnych aktów prawnych, które regulują opracowanie planu bezpieczeństwa dla robót budowlanych. Oto niektóre z ważniejszych aktów prawnych w tym zakresie.

- Ustawa nr 6331 o pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – ta ustawa stanowi podstawę w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy we wszystkich sektorach, w tym w sektorze budowlanym. Przepisy tej ustawy obejmują także opracowanie planów bezpieczeństwa dla robót budowlanych [8];
- Rozporządzenie wykonawcze do ustawy nr 6331 o pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – to rozporządzenie dostarcza bardziej szczegółowych wytycznych i przepisów dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w różnych sektorach, w tym w sektorze budowlanym. Zawiera m.in. wymogi dotyczące opracowania planów bezpieczeństwa dla robót budowlanych [6];
- Rozporządzenie w sprawie warunków technicznych dla budynków i inspekcji budowlanych – to rozporządzenie określa techniczne warunki i wymagania dotyczące budynków, w tym bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. W tym kontekście może zawierać przepisy dotyczące opracowania planów bezpieczeństwa dla robót budowlanych [7];
- Dyrektywy i wytyczne Ministerstwa Pracy i Bezpieczeństwa Społecznego – ministerstwo to opracowuje dyrektywy i wytyczne dotyczące aspektów bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy, w tym w sektorze budowlanym. Te dokumenty mogą zawierać wytyczne dotyczące opracowania planów bezpieczeństwa dla robót budowlanych.

5. Wytyczne do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w Wielkiej Brytanii

W Wielkiej Brytanii kwestie związane z planem bezpieczeństwa i ochrony zdrowia są regulowane przez dokument

Construction (Design and Management) Regulations 2015 (CDM 2015). Są to przepisy dotyczące projektowania i zarządzania budową z 2015 roku – stanowią ważny zestaw przepisów regulujących bezpieczeństwo, zdrowie i zarządzanie ryzykiem w brytyjskiej branży budowlanej. CDM 2015 wprowadza szereg kluczowych obowiązków i zasad dla różnych uczestników projektów budowlanych, w tym klientów komercyjnych, głównych wykonawców, głównych projektantów, wykonawców i pracowników budowlanych.

Ponadto CDM 2015 przewiduje sankcje w przypadku niewykonania obowiązków przez uczestników projektu budowlanego, co ma na celu zwiększenie świadomości i odpowiedzialności w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa na budowie. Każdy uczestnik projektu budowlanego ma swoją rolę do odegrania w tym procesie, a przestrzeganie przepisów CDM 2015 ma na celu ochronę zdrowia i życia pracowników oraz wszystkich osób zaangażowanych w projekt budowlany [3].

6. Podsumowanie

W niniejszym artykule omówiono akty prawne regulujące wykonanie planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na terenie budowy w różnych państwach. Wskazano na znaczenie znajomości przepisów z różnych krajów i korzyści, jakie z tego wynikają dla potencjalnych wykonawców kontraktów budowlanych w poszczególnych państwach.

Opracowywanie i wdrażanie planu BIOZ na terenie budowy jest niezwykle istotne dla zapewnienia bezpiecznych i zdrowych warunków pracy oraz minimalizacji ryzyka wypadków i zagrożeń dla pracowników i osób przebywających na terenie budowy. Zrozumienie i przestrzeganie odpowiednich przepisów prawnych jest kluczowe dla osiągnięcia tych celów. Znajomość przepisów z różnych państw ma wiele korzyści, wśród których można wymienić chociażby:

- globalne zastosowanie,
- zgodność prawną,
- wysoki poziom bezpieczeństwa,
- wykorzystanie doświadczeń innych państw.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Arbeitsschutzgesetz (ArbSchG) (GER)
- [2] Baustellenverordnung (GER)
- [3] Construction (Design and Management) Regulations 2015 (ENG)
- [4] Prawo budowlane (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Dz.U. z 2020 r. poz. 1332 (PL))
- [5] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.120.1126) (PL)
- [6] Rozporządzenie w sprawie warunków technicznych dla budynków i inspekcji budowlanych (TR)
- [7] Rozporządzenie wykonawcze do ustawy nr 6331 o pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (TR)
- [8] Ustawa nr 6331 o pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (TR)
- [9] Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 918) (PL)
- [10] Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, Teil C (GER)